

บพทที่ ๒

ประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น

อำเภอเมืองสมุทรปราการ

MICHIEW CHALERMPRAKIET UNIVERSITY

華僑崇聖大學

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทที่ ๒

ประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นอำเภอเมืองสมุทรปราการ

๒.๑ ประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นอำเภอเมืองสมุทรปราการ

อำเภอเมืองสมุทรปราการ คือ บริเวณส่วนที่เป็นเมืองสมุทรปราการในอดีต ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าทรงธรรมแห่งกรุงศรีอยุธยา เพื่อให้เป็นเมืองหน้าด่านทางทิศใต้ บริเวณฝั่งใต้ของคลองบางปลาคน ฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยาแทนเมืองพระประแดง ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนการปกครองหลายครั้ง จนกระทั่งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงโปรดฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาเลื่อนเมืองสมุทรปราการขึ้นมีฐานะเป็นจังหวัดสมุทรปราการ และอำเภอเมืองสมุทรปราการ ได้ตั้งขึ้นเป็นอำเภอในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งรายละเอียดประวัติความเป็นมาได้กล่าวในอำเภอเมืองสมุทรปราการในบทที่ ๑

ในบทนี้ผู้วิจัยจะรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นด้านวัฒนธรรม โดยแบ่งเป็นประวัติความเป็นมาของวัดและโบราณสถานที่สำคัญ ประเพณีประจำท้องถิ่น รวมถึงวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของชาวอำเภอเมืองสมุทรปราการ

วัดและโบราณสถาน

วัดกลางวรวิหาร*

วัดกลางเดิมชื่อว่า “วัดตะโกทอง” เพราะมีการขุดพบแหวนทองคำได้ค้นตะโก ชาวบ้านแถบนั้นเรียกกันว่า ต่อมาเรียกว่า “วัดกลาง” เพราะตั้งอยู่ท่ามกลางระหว่างวัดนอกคือวัดพิชัยสงครามกับวัดในคือวัดในเดิมสองวิหาร วัดกลางเป็นพระอารามหลวงชั้นโทชนิดวรวิหาร ตั้งอยู่ที่ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองสมุทรปราการ เป็นวัดที่สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ วัดกลางตั้งเป็นวัดเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๒๕๕* ส่วนผู้สร้างนั้นเล่ากันว่ามีหญิงหม้าย ๓ คน แต่ไม่ปรากฏนามและมีผู้มีจิตศรัทธาร่วมกันสร้างวัดถวายแก่พระอาจารย์ชู ผู้ที่สมบุรณ์ด้วยศิลาจารวัตร ซึ่งลอยเรือมาจอดอยู่ที่นั่น หญิงหม้าย ๓ คน จึงปรึกษาและลงความเห็นว่าจะสวนจากข้างคลองข้างฝั่งทั้งสองฝั่งเป็นที่เหมาะสม เพราะหมู่บ้านข้างในวัด (วัดใน) แล้วหมู่บ้านข้างนอกก็มีวัดโพอยู่แล้ว (วัดนอก) แต่ส่วน

* ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเมืองสมุทรปราการ. (2540). วัดกลางวรวิหาร. (เอกสาร). ไม่ปรากฏเลขหน้า

* คู่มือแผนภาพหมายเลข ๓ หน้า ๑๕

ตำบลย่านกลางไม่มีวัด ชาวบ้านย่านกลางนี้จะไปประกอบกิจการกุศลก็ลำบาก ฉะนั้นที่สวนจากบริเวณ
แห่งนี้ควรจะเป็นที่สร้างวัดได้ ที่สวนจากแห่งนี้ข้างทิศตะวันตกมีคลองเขาถึงสามแยกคลองปากน้ำ
ด้านเหนือจดสวนจากของเจ้าของอื่น ด้านใต้จดคลองใหญ่ปากน้ำ ที่สวนจากแห่งนี้มีลำคลองบางฝ้อง
ไหลผ่านขึ้นมา แต่แม่น้ำใหญ่ (เจ้าพระยา) ฝั่งเหนือนั้นเป็นที่ดอน สมควรที่จะสร้างพระอารามเหมาะสม
การก่อสร้างคำนวณไปประมาณ ๔ - ๕ ปี รูปร่าง กุฏิสงฆ์ เสนาสนะ ศาลาบำเพ็ญกุศล ตลอดจนเวียงกุฎี
อาศัยเงินทุนจากประชาชนร่วมกันบริจาค มีการทำบุญทำพิธีมอบตามพุทธศาสนา โดยมีพระอาจารย์ชู
เป็นประธานสงฆ์ในฐานะเป็นพระอธิการรักษาการดูแลวัดต่อไป พระอารามหลังสร้างสำเร็จเมื่อพุทธ
ศกานา กาลล่วงไปได้ ๒๒๘๘ จุลศักราช ๑๑๑๘ แผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ (พระเจ้าอยู่หัว
บรมโกศ) กรุงทวารวดี และยังมีเรื่องเล่าว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ จุลศักราช ๑๑๖๘ ปีที่เสียดกรุงศรีอยุธยา
พม่ายกกองทัพกวาดต้อนครอบครัวผู้คน พระสงฆ์หนีเอาตัวรอด พระอาจารย์ชี่ ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสอยู่
เวลานั้นหนีไปอยู่ที่ใดไม่ทราบได้ส่วนพระอาจารย์คา มหาอินทโชติ ผู้เป็นน้องอาจารย์ชี่ พร้อมกับญาติ
พากันอพยพไปอยู่ที่บ้านคานรูด อำเภอชลบุรี จังหวัดจันทบุรี จนบ้านเมืองสงบเรียบร้อย สมเด็จพระเจ้า
ตากสินกรุงธนบุรีได้มาตั้งกรุงธนบุรี พระอาจารย์คา กับพวกญาติทราบข่าวจึงได้รวบรวมทองเหลือง
หล่อพระพุทธรูปขึ้นองค์หนึ่ง มีขนาดหน้าตักกว้าง ๒๑ นิ้ว เป็นที่ระลึกในคราวหนีพม่าไป แล้วอาราธนา
พระพุทธรูปองค์นี้มาไว้ยังวัดกลาง ส่วนพระอาจารย์ชี่นั้นหายสาบสูญ พระอาจารย์คา จึงได้เป็นเจ้า
อาวาสปกครองวัดแต่นั้นมา

ครั้นสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ทรงปฏิสังขรณ์
ทั่วทั้งพระอารามหลวงและยกขึ้นเป็นพระอารามหลวงในรัชกาลที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๐๑ เสด็จถวายผ้าพระกฐิน
ที่วัดนี้และโปรดให้สร้างพระเจดีย์แบบด้อมปางครอบพระสมุทรเจดีย์องค์เดิม ต่อมารัชกาลที่ ๕ โปรดให้
ฟื้นฟูการศึกษาและศาสนาขึ้นใหม่ วัดกลางจึงเป็นศูนย์กลางการศึกษาและศาสนาสืบต่อมาโดยลำดับ
สมัยรัชกาลที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๕๑ ยกฐานะเป็นพระอารามหลวงขึ้นกับรัชกาลที่ ๓

ทรัพย์สิน วัดกลางมีเนื้อที่ประมาณ ๒๕ ไร่ มีธรณีสงฆ์ ๔๕ ไร่ จัดเป็นที่สาธารณ
สงเคราะห์เป็นที่จัดทำผลประโยชน์ที่มีตลาด อาคารพาณิชย์ และบ้านอาศัย เป็นที่ตั้งโรงเรียนเทศบาล ๕
โรงเรียนเฉลิมวิทยาเป็นที่มาอยู่ของตำบลสามแพรก

ปูชนียวัตถุ และถาวรวัตถุของวัด พระอุโบสถหลังเก่า สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๕ คติปะรัชกาลที่ ๓
ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ เริ่มสร้างพระอุโบสถหลังใหม่โดยไม้เรือหลังเดิม พระประธานในพระอุโบสถ
ปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๒๐๕ ซม. สร้างด้วยศิลาแลงหุ้มปูนปิดทอง อัญเชิญมาจากวัดร้างกลางป่า

อำเภอพนัสนิคม อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรีภายในวิหารประดิษฐานหล่ออดีตเจ้าอาวาส ตั้งแต่รูปที่ ๑ - ๑๑ พระมณฑปพระพุทธบาทจำลองภายในประดิษฐานพระพุทธบาทสี่รอยจำลอง หอประชุมสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ ดึกคอนกรีตเสริมเหล็กทรงไทยมีซุ้มฟ้าใบระกาสร้าง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นที่ตั้งโรงเรียนปริยัติธรรมและสถานที่ประชุมปฏิบัติศาสนกิจต่าง ๆ หน้าหอประชุมสงฆ์นี้มีพระพุทธมณฑลนวฤทธิ์ ปานประธานทวงประทับขึ้น หอระฆัง - กลอง - นาฬิกา สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ ภูมิสงฆ์ ๙ คณะ จำนวน ๔๑ หลัง และยังมีพระปรารค์ พระพุทธเจดีย์ พระธรรมเจดีย์ พระวิหาร ศาลาการเปรียญ และศาลาบำเพ็ญกุศล พระพุทธรูปประจำเมืองสมุทรปราการ พระพุทธรูปองค์นี้พระศาสนาไศภณ (อ่อน) วิศวกรประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม พระนคร เมื่อยังเป็นที่พระธรรมโศภโศภาจารย์ หล่อถวายไว้ ๑ องค์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒ นอกจากนี้ยังมีของที่พระราชทานและผู้ให้อีกด้วย

- พระบรมรูปสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕

- ธรรมสถานบุษบกलगรักปิดทองพระราชทาน ๑ ธรรมสถาน

- พระไตรปิฎก ฉบับภาษาบาลี ๑ ชุด

- พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย ๑ ชุด

- ตู้ใส่ของประดับมุก ๑ ตู้

- โต๊ะหมู่ประดับมุก ๖ หมู่

- ตู้พระไตรปิฎกตาขรคณา ๑๕ ตู้

- ธรรมสถานเทศน์แบบขุ้ม ๑ ธรรมสถาน

- ธรรมสถานเทศน์ ๒ ชั้น लगรักปิดทอง ๑ ชุด

- ธรรมสถานปาฏิโมกข์लगรักปิดทอง ๒ ชุด

วัดโศการาม*

วัดโศการาม ตั้งอยู่ที่หลักกิโลเมตรที่ ๓๑ ถนนสุขุมวิท ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ เดิมเรียกบริเวณนี้ว่า นามแม่ขาว เจ้าของที่ดินคือ นางกิมหงษ์ และ นายสุเมธ ไกรกาญจน์ ได้ถวายที่ดินให้สร้างวัด

วัดโศการาม เป็นวัดตั้งก่อกณะสงฆ์ธรรมยุต (ฉันทมือนีเขว) สร้างขึ้นตามปณิธานของ พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีรเมธาจารย์ (ฉายา ฐมฺมธโร) หรือที่รู้จักในนาม ท่านพ่อลี เดิมท่านเป็นชาวจังหวัดอุบลราชธานี เลื่อมใสในบวรพุทธศาสนาจึงได้บวชเป็นพระภิกษุเมื่ออายุได้ ๒๐ ปี เป็นพระฝ่ายวิปัสสนาธุระ รักษาอุคควัตรเป็นนิตย์ เป็นศิษย์ของพระอาจารย์มั่น เป็นผู้มีความแตกฉานในสมถวิธ มีความสามารถในการฝึกอบรมศิษยานุศิษย์ให้บำเพ็ญสมาธิได้ผล ท่านได้จาริกบำเพ็ญอุคควัตรไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทั่วทุกภาคของประเทศไทยในที่สุดได้จาริกแสวงบุญมาจนถึงบริเวณที่ชาวบ้านเรียกว่า นามแม่ขาว ซึ่งเป็นในเขตตำบลท้ายบ้าน เป็นป่าชายเลน เงียบสงบเหมาะในการบำเพ็ญเพียร จึงปักกรดบำเพ็ญสมณธรรมตั้งสถานชานบ้าน ปรากฏว่าชาวบ้านเลื่อมใสมาก่อนสร้างต่าง ๆ ในที่ดินที่นางกิมหงษ์ และนายสุเมธ ไกรกาญจน์ ได้ถวายให้สร้างวัดมีเนื้อที่ประมาณ ๕๓ ไร่ เมื่อปี พ.ศ.๒๔๕๖ จนกระทั่งถึงปี พ.ศ.๒๔๕๘ จึงก่อตั้งเป็นสำนักสงฆ์ขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อมีสิ่งก่อสร้างมีพระภิกษุสงฆ์ มีความมั่นคงที่จะเป็นวัดได้ กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ จึงอนุญาตให้ตั้งเป็นเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ ให้นามว่า วัดโศการาม และขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา (สร้างโบสถ์ เพื่อพระภิกษุสงฆ์จะได้ประกอบพิธีสังฆกรรมได้) และผูกพัทธสีมา เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๐๓

วัดโศการามแห่งนี้ ท่านพ่อลี ได้ตั้งปณิธานไว้ว่าจะสร้างถวายเป็นพระบรมราชานุสรณ์แห่งพระเจ้าโศการามมหาราช (พระนามเดิมว่า พระศรีธรรมโศกราช) แห่งประเทศอินเดีย ท่านได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและยังเผยแผ่ศาสนาพุทธมายังประเทศลังกา กรีซ ธิเบต พม่า ไทย เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๕๓* ท่านพ่อลี ได้เดินทางไปจำพรรษายังตำบลสารนารถ (ป่าอติปตนมฤคทายวัน ที่ทรงแสดงธรรมจักร) ประเทศอินเดีย ให้เห็นพระเจดีย์ พระสถูปที่พระเจ้าโศกรมหาราชสร้างไว้ทูลศรัทธา บางแห่งก็ถูกทำลาย รู้สึกสังเวชใจจึงตั้งปณิธาน ที่จะสร้างวัดโศการามขึ้นไว้เป็นอนุสรณ์

* ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเมืองสมุทรปราการ. (2540?). วัดโศการาม. (เอกสาร). ไม่ปรากฏเลขหน้า

* คู่มือภาพหมายเลข ๔ หน้า ๗๖

ครั้นถึงปีพุทธศักราช ๒๔๕๕ ท่านพ่อลีได้รุดลงไปบำเพ็ญสมณธรรม ณ วัดเขาพระราม จังหวัดลพบุรี ท่านปรารถนาความเพียรชั้นอุกฤษฐ์ ถวายชีวิตแก่พระศาสนา งดเว้นการฉันภัตตาหาร และหลับนอนค่อเนื่องกันเป็นเวลานาน ได้บังเกิดสมาธิมิตเห็นซากเจดีย์พังทลาย ในนิมิตนั้นยังเห็น พระสงฆ์เป็นจำนวนมากชุมนุมสมโภชพระบรมสารีริกธาตุด้วยใจที่สร้างพระพุทธรูป พระพุทธรูปพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งท่านได้มาจากการอาราธนามา บรรจุพระพุทธรูป บรรจพระธรรม และ บริหารอื่น ๆ ซึ่งเนื่องมาด้วยพระพุทธศาสนา จะสร้างกลุ่มกลุ่มเดียวกัน ๓ ชั้น ๆ ละ ๔ องค์ องค์กลาง ๑ องค์ เป็นองค์ใหญ่ ๔ เหลี่ยม กว้างยาว ๓ วา สูง ๑๓ วา นอกนั้นเป็นองค์เล็กโดยรอบ แต่พระพุทธรูปเจดีย์ นี้สร้างขึ้นหลังจากที่ ท่านพ่อลี มรณภาพแล้ว ท่านมรณภาพเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ.๒๕๐๔

ปัจจุบันวัดอโศการาม เป็นที่อุทิศอุบาสิก จากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไทยเดิมทาง บำบำเพ็ญกุศลและสักการะ ท่านพ่อลี รุดคงเจดีย์ หลวงพ่อเสียด และวิหารสุทธิธรรมรังสี นอกจากนี้ยัง เกี่ยวชมธรรมชาติ ป่าชายเลน ชมฝูงนก และสัตว์ต่าง ๆ ที่พากันมาอาศัยอยู่ในบริเวณป่าชายเลนเป็น จำนวนมาก เนื่องจากบริเวณเหล่านี้ วัด ได้กำหนดให้เป็นเขตอภัยทาน

ป้อมต่าง ๆ ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ในปีพุทธศักราช ๒๓๖๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงพระราชดำริว่าเมืองสมุทรปราการ ซึ่งเป็นเมืองสร้างมาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยายังเป็น ราชธานี ปรากฏว่าชำรุดทรุดโทรมลงไปมาก ไม่เป็นที่มั่นคงในการรักษากรุงเทพฯพระมหานคร ในเวลา มีข้าศึกเข้ามาทางทะเล ด้วยในขณะนั้นทรงทราบข่าวว่า องค์คำกุน เจ้าเมืองฉนวนจะทำการซุกคดองลัดจาก ทะเลสาปเขมรมาออกเมืองบันทายมาส (คือ เมืองเตียนในปัจจุบัน) ใกล้เคียงชายพระราชอาณาเขตฝั่งทะเล ตะวันออกของอ่าวไทย เนื่องจากในขณะนั้น ไทยกับฉนวนเป็นศัตรูกัน ถ้าหากฉนวนซุกคดองลัดคิงกล่าวนี้ สำเร็จแล้ว ก็อาจจะยกกองทัพเรือเข้ามาบุกรุกฉนวนหัวเมืองชายทะเล และกรุงเทพฯพระมหานคร ได้อย่าง สะดวกและรวดเร็ว เพราะ ไม่ต้องเสียเวลาล้อมแหลมฉนวน

จึงทรงมีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ เป็นแม่กองสร้างเมืองสมุทรปราการขึ้นใหม่ ณ บริเวณที่เรียก กันในสมัยนั้นว่า “บางเจ้าพระยา” คือ บริเวณตัวเมืองสมุทรปราการในปัจจุบัน ปรากฏหลักฐานในพระราชพงศาวดาร กรุงรัตนโกสินทร์ กล่าวว่า มีเมืองสมุทรปราการนั้นโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ เป็นแม่กอง

ไปสร้างเมืองสมุทรปราการ ให้พระยาพระคลัง (สมเด็จพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ (ดิศ บุนนาค) ลงไปประจำอยู่นั้น

ให้รื้อบ้านของบ้านของกรรมการเมืองและราษฎรฟากตะวันออกสร้างเป็นเมืองขึ้นสร้างป้อม ขึ้น ๔ ป้อม คือ

ประโคนชัยหนึ่ง ๒. ป้อมนราธิวาสหนึ่งอยู่ข้างหลัง ป้อมปราการอยู่หน้าป้อมปราการหนึ่ง ป้อมกาฬสินธุ์หนึ่ง ป้อมกาฬสินธุ์หนึ่ง ชักกำแพงถึงกัน มีตึกดินฉางข้าว และที่ไว้เครื่องศตราวุธอยู่ในกำแพงเมืองด้วย มีเกาะกลางน้ำ ก็ได้สร้างป้อมขึ้นอีกป้อมหนึ่ง หันสองชั้น ชื่อป้อมผีเสื้อสมุทร ป้อมฟากตะวันตกอีกป้อมหนึ่ง ชื่อป้อมนาคราช ทราบเกิดเป็นเกาะขึ้นอีกแห่งหนึ่ง ทรงพระราชดำริได้ว่าจะให้สร้างพระเจดีย์กลางน้ำ

ครั้นต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๓๗๑ ภายหลังที่ได้ทำการปราบปรามขบถเมืองเวียงจันทน์สงบราบคาบแล้ว ได้มีเหตุการณ์ต่อให้เห็นว่าไทยอาจต้องทำสงครามกับญวนอีก ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ จึงทรงพระราชดำริว่า ควรจะสร้างป้อมในเมืองสมุทรปราการเพิ่มเติมขึ้นอีก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ (ดิศ บุนนาค) เมื่อครั้งยังเป็นเจ้าพระยาพระคลังให้เป็นแม่กอง ไปทำการสร้างป้อม ที่เมืองสมุทรปราการเพิ่มเติมอีก ๒ ป้อม คือ

๑. ป้อมตรีเพชร^๑ ได้สร้างขึ้นทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงบริเวณปากคลองบางนางเกร็ง ปัจจุบันนี้ได้รื้อถอนไปหมดแล้ว คงเหลือแต่ฐานกำแพงป้อมอยู่เสมอดินเท่านั้น

๒. ป้อมปึกกา^๒ ได้สร้างขึ้นทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงบริเวณตำบลท้ายบ้าน ปัจจุบันได้รื้อถอนไปหมดแล้วแต่ยังคงมีกำแพงของป้อมเหลืออยู่เหลืออยู่ข้างทางด้านริมแม่น้ำตรงบริเวณของป้อมปึกกาในขณะนี้ เป็นที่ตั้งโรงเรียนเทศบาล “ป้อมปึกกา” และที่ตั้งตั้งน้ำประปาของเทศบาลเมืองสมุทรปราการ

จากหลักฐานข้างต้น แสดงว่าป้อมปึกกาในเมืองสมุทรปราการ ได้สร้างขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นการป้องกันกองทัพเรือของญวนที่จะล่องลำเข้ามาในน่านน้ำไทย มิให้เข้ามาถึงกรุงเทพมหานคร ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

^๑ สภาวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ.(๒๕๔๐).ของดีเมืองสมุทรปราการ.หน้า ๒๒๕.

^๒ แหล่งเดิม. หน้าเดิม.

อนึ่ง เรื่องเกี่ยวกับการสร้างป้อมปึกกาในเมืองสมุทรปราการนี้ ในหลักฐานเอกสารของกองประวัติศาสตร์ทหารเรือ กล่าวถึงป้อมปึกกาตะพานช้าง พร้อมทั้งกำลังเจ้าหน้าที่ที่ประจำการไว้อย่างละเอียด แต่กล่าวว่าสร้างในสมัยรัชกาลที่ ๒ คือพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และรัชกาลที่ ๓ คือพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแก้ไขเพิ่มเติมคั้งนั้นพอที่จะสรุปได้ว่า

ป้อมปึกกาตะพานช้าง ในจังหวัดสมุทรปราการ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๖๕ พร้อมกับป้อมปึกกาอื่น ๆ ในจังหวัดสมุทรปราการ ต่อมาภายหลัง พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดให้แก้ไขใหม่ เพราะเป็นป้อมที่ติดต่อกับป้อมใหญ่ ภายในป้อมปึกกาตะพานช้าง มีเจ้าหน้าที่ประจำคั้งต่อไปนี้ คือ

เจ้ากรม ปลัดกรม และพลทหารปืนใหญ่ประจำป้อม จางวางพระยามหาอัครนิกร ปลัดจางวาง หลวงชนะไพรีน ปลัดจางวาง หลวงอินทรฤทธิ์ สมุหบาญชีกลาง หมื่นนิมิตรอักษร สมุหบาญชี หมื่นนราณิก ขุนสารวัด หมื่นชาติสรสิทธิ์ หมื่นฤทธิ์สงคราม หมื่นกระจายเต็มสมุทรหมื่นสนั่นฟ้าฟาด หมื่นแก้วสงคราม ขุนราวีพุก หมื่นพิณาสไพรี หมื่นหาญอาสา หมื่นแก้วโยธา หมื่นจบจักรวาท หมื่นแสงไพรี นายงาน ๔ คน หมื่นสนั่นนาเวศ หมื่นชงอาวูร หมื่นชงอาวูร หมื่นหาญสงคราม หมื่นพระรามจัตุรงค์ เจ้าหน้าที่ ๔ คน หมื่นจ่างรงค์ หมื่นวิเศษสาคร หมื่นจ่าแสพ หมื่นอาจอวูร นายบอก หมื่นก่ด้าสงคราม พลทหาร ๕ รวม ๑๐ นายบอก หมื่นจงภักดี พลทหาร ๕ รวม ๑๐ นายบอก หมื่นสลลบริบาล พลทหาร ๕ รวม ๑๐ นายบอก หมื่นภักดีโยธา พลทหาร ๕ รวม ๑๐ นายบอก หมื่นวิชิตสงคราม พลทหาร ๕ รวม ๑๐ นายบอก หมื่นกาสะวิชัย พลทหาร ๕ รวม ๑๐ นายบอก หมื่นวิชิตสงคราม พลทหาร ๕ รวม ๑๐ นายบอก หมื่นรักษาวงรงค์ พลทหาร ๕ รวม ๑๐ นายบอก หมื่นทองทิ พลทหาร ๕ รวม ๑๐ นายบอก พลทหารเก่า ๕๒ พลทหารใหม่ ๑๓ รวม ๖๕ คน ไม่มีนายบอก

สรุปได้ว่า รวมนายและพลทหารประจำป้อมปึกกาตะพานช้าง ๑๒๔ คน แต่ในบัญชีเบ็ชหัวคว่า จำนวน ๑๘๕ คน

การสร้างป้อมปึกกาขึ้นในเมืองสมุทรปราการ นับว่าได้ประโยชน์คุ้มค่าอย่างยิ่ง ในรัชกาลต่อมาจึงได้คิดจะสร้างขึ้นในกรุงเทพมหานครบ้าง ปรากฏว่าในปีพุทธศักราช ๒๓๕๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ทรงพระราชดำริว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งสามพระองค์ ก็ได้ทรงกระทำการบ้านเมืองค้อ ๆ มาทุกพระองค์ ก็การบำรุงการทหาร

เมื่อ การกระทำป้อมปราการขึ้น ก็จะเป็นที่ป้องกันข้าศึกศัตรู ซึ่งจะเบียดเบียนพระนคร อันเป็นที่ตั้งแห่ง
พระพุทธศาสนา และรักษาพุทธจักร อาณาจักรสมณพราหมณาจารย์ และพระญาติวงศ์ ข้าราชการ ไพร่
ที่สัชนันดินทั้งสิ้น ครั้นนี้ไพร่บ้านพลเมืองก็สมบูรณั่งตั้งขึ้นกว่าแต่ก่อน ป้อมปราการที่เมืองสมุทรปราการและเมือง
นครเขื่อนขันธ์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระบรมมหาราชเจ้า โปรดให้สร้างไว้มั่นคง เป็นชั้นหนึ่งสอง
ชั้นแล้ว แต่ที่กรุงเทพมหานครยังหาเป็นที่มั่นคง ที่จะสู้รบกับข้าศึกศัตรูอันจะเกิดขึ้นในชั้นใน ไม่
ในทางลำน้ำจะขึ้นล่องไปมากก็อยู่ในฝ่ายตะวันออกทั้งเหนือน้ำ ใต้ น้ำ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองเป็นคู
ออกไปอีกชั้นหนึ่ง แล้วจะทำป้อมก่อกำแพงขึ้นด้วยค้ำวันออกให้มั่นคงกับทางน้ำจะขึ้นมากกรุงเทพฯ
พระมหานคร จะให้ทำป้อมขึ้นอีกฟากละป้อม จึงขอแรงไพร่สมกำลังเข้าเข้าว่า ข้าราชการ ขอแรงให้ทำ
ป้อมหนึ่ง คนละเดือนเสมอ ไปกว่าจะแล้ว

อย่างไรก็ดี ป้อมปราการในจังหวัดสมุทรปราการ นับว่ามีความสำคัญในการป้องกัน
ประเทศชาติมาตั้งแต่สมัยคันทรงรัตนโกสินทร์ แต่บัดนี้กำลังจะกลายเป็นสถานที่อย่างอื่นไปหมดแล้ว
สมควรที่ทางราชการจะอนุรักษ์ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาประวัติศาสตร์กันต่อไปบ้างเป็นบางแห่ง
เหมือนกับป้อมต่าง ๆ ซึ่งตั้งประจำกำแพงเมืองด้านนอกในกรุงเทพมหานครที่ทางราชการได้อนุรักษ์ไว้
เป็นบางป้อม เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งประวัติศาสตร์คราบมาจนเท่าทุกวันนี้

ประเพณีประจำท้องถิ่น

การห่มผ้าองค์พระสมุทรเจดีย์*

ประเพณีการห่มผ้าองค์พระสมุทรเจดีย์นั้น ไม่ปรากฏเป็นหลักฐานแน่ชัด แม้เมื่อ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสร้างองค์พระสมุทรเจดีย์ รูปทรงสี่เหลี่ยมไม้สิบสองในครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๐^๑ นั้นก็ไม่ปรากฏว่ามีการห่มผ้ากัน หากแต่ว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสร้างพระสมุทรเจดีย์แบบล้อมฟางสวมรูปองค์เดิมไว้ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๓ นั้น

ครั้งกาลล่วงเลยมาอีกหนึ่งปี ตามจดหมายเหตุกรุงรัตนโกสินทร์แจ้งว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จมาโดยทางชลมารคถึงองค์พระสมุทรเจดีย์ ทรงประกอบพระราชพิธียกยอดพระสมุทรเจดีย์และทรงห่มผ้าแดงองค์พระสมุทรเจดีย์ เมื่อวันพุธที่ ๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๐๔ เห็นจะด้วยเหตุนี้เอง การจัดงานนมัสการพระสมุทรเจดีย์จึงได้ทำการห่มผ้าแดงในวันเริ่มแรกของงาน

ในวันแรม ๑-๒ ค่ำ เดือน ๑๑ ถิ่นบ้านตำบลบางเมือง (ขุนราชบุรีง แพ จันทร์อ่อนแสง) ได้เชิญชายประชาชนชาว - หญิง ประมาณ ๑๒-๑๕ คน มาห่มผ้าแดงผืนใหญ่เพื่อห่มองค์พระสมุทรเจดีย์ที่ศาลาวัดกลางสมุทรปราการ ตั้งแต่เวลา ๐๕.๐๐ น. ถึง ๑๖.๐๐ น. ก็แล้วเสร็จ เมื่อพับเรียบร้อยแล้วก็นำไปเก็บไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอเมืองสมุทรปราการ จนกว่าจะถึงวันงาน เมื่อสิ้นขุนราชบุรีง แล้วคุณลุง เข็ม เมืองงามขำ คหบดี ได้ทำหน้าที่ต่อมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๐๒ หลังจากนั้นราชการได้ดำเนินการเอง

วันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เวลาเช้าก่อน ๐๕.๐๐ น. เจ้าหน้าที่เจ้าของถาวร (นายอำเภอเมืองฯ กับกำนันบางเมือง) นำเรือองค์ผ้า (ส่วนมากใช้เรือจيبปลาทะเล) ที่ตกแต่งด้วยธงทิว ราชวัตรจักรธงหลากสี มีผ้าแพรสีผูกหัวเรือสวยงาม และกลองมโหรีขลุ่ยโตะหมี่บูชา พร้อมผ้าแพรแดงผืนใหญ่ที่เย็บไว้ขึ้นประดิษฐานบนบุษบกพร้อมด้วยกระจับปี่ สีซอ บรรเลงเพลงอย่างครึกครื้น

เรือองค์ผ้าห่มแดงดังกล่าวจะมีเรือพาย พลสีพายแต่งกายด้วยเสื้อผ้าหลากสี ใส่เสื้อสีโทกผ้าสีเวลาพายมีท่วงท่าพร้อมสง่างามมาก จำนวนเรือที่วันนี้มีจำนวนนับได้ ๑๕ - ๒๐ ลำ ช่วยกันลากจูงเรือองค์ผ้ามุ่งหน้าไปทางทิศเหนือของแม่น้ำเจ้าพระยาสู่อำเภอพระประแดง คามระยะทางที่ขบวนแห่ผ้าลากจูงกันไปนั้น เสียงปี่พาทย์ ฉิ่ง กลอง กระจับปี่ สีซอ ในเรือขบวนแห่คามที่จัดไว้ดังกระจับปี่ก้องท้องน้ำเป็นที่น่าเบิกบานใจแก่ผู้ร่วมขบวนและผู้ชมยิ่งนัก ครั้นเรือแห่ขบวนองค์ผ้าใกล้จะถึงท่าหิน

* ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเมืองสมุทรปราการ. (๒๕๔๐?). การห่มผ้าองค์พระสมุทรเจดีย์. เอกสาร.

ไม่ปรากฏเลขหน้า.

* ดูในภาพหมายเลข ๘ หน้า ๗๕

ของอภยพระประแดง ซึ่งมีเรือฝีพายของชาวพื้นบ้านพวกฝีพายแดงตัวสวยขมดี หน้าคนบึกบาน
ทักนพายเรือออกมาต้อนรับขบวนเรือแห่ผ้า เป็นที่น่าชื่นชม และปลาบปลื้มยิ่งนัก

เมื่อเรือองค์ผ้าเทียบท่าหิน ชาวพระประแดงทั้งขบวนเรือต้อนรับและประชาชนที่คอยมา
ชมบนฝั่ง ต่างก็ส่งเสียงอนุโมทนาแก่องค์ผ้าห่ม ในระยะนี้พวกขบวนเรือแห่ผ้าก็หาโอกาสรับประทาน
ข้าวห่อและผลไม้ที่เตรียมไว้ มีส้มเขียวหวาน เป็นต้น เสร็จแล้วเวลาประมาณ ๑๒.๐๐น. เศษ ขบวนเรือ
แห่ผ้าก็ลาจากชาวพระประแดง นำขบวนแห่ผ้ากลับสู่องค์พระสมุทรเจดีย์ นับเป็นการเสร็จสิ้นการแห่ผ้า

ครั้งเรือแห่องค์ผ้าเทียบท่าพระสมุทรเจดีย์แล้ว เจ้าหน้าที่จะได้นำผ้าห่มแดงขึ้น
ทำทักษิณาวัตร ๓ รอบ แต่กาลก่อนพระสมุทรเจดีย์ตั้งอยู่บนเกาะ เรือองค์ผ้าห่มทำทักษิณาวัตรบนพื้น
น้ำรอบเกาะได้ ครั้นสภาพของเกาะหมดไป ขบวนแห่จึงต้องนำผ้าขึ้นทำทักษิณาวัตร บนกำแพงแก้ว
๔ ชั้นแทน ก่อนที่คนห่มผ้า (๓ - ๔ คน) จะดำเนินการห่มผ้าแดงองค์พระสมุทรเจดีย์ เขาจะทำพิธีจุดธูป
เทียน ดอกไม้ ขอสมามองค์พระสมุทรเจดีย์ก่อน เพราะผู้ห่มผ้าจะต้องป็นปายเหยียบย่ำองค์พระ ซึ่งมีพระ
บรมสารีริกษาคูบระจอยู่ แล้วจึงนำผ้าขึ้นห่ม วิธีการห่มผ้าองค์พระสมุทรเจดีย์ดังกล่าว เป็นภาพที่น่าดู
และน่าสรรเสริญผู้ห่มอย่างยิ่ง เพราะมีปฏิภาณไหวพริบและทำงานร่วมกัน ได้อย่างน่าชมเชยเป็นอย่างยิ่ง
บางปีขณะที่กำลังห่มผ้ามีลมแรงและฝนตก จะเพิ่มความเหนื่อยยากแก่ผู้ห่มอย่างยิ่ง แต่เขาเหล่านั้นก็ใช้
ความพยายามและไหวพริบคำนึงการจนบรรลุผลสำเร็จอย่างน่าชมเชย เพราะการทำงานของเขาเหล่านั้น
นั้น ทำหน้าที่สูงซึ่งเป็นการเลื่องลืออย่างยิ่ง

การแห่ผ้าและห่มผ้าพระสมุทรเจดีย์ดังกล่าวเฉพาะการเท่านั้นบางครั้งก็เปลี่ยนแปลงไป เช่น

๑. ทำการแห่หลังที่กล่าวมาแล้ว
๒. ทำการแห่เฉพาะในหัวเมือง แล้วนำข้ามฟาก ไปห่ม
๓. ไม่ทำ ๑ และ ๒ นำผ้าไปห่มนับเป็นเสร็จการ

การที่มีได้ทำการแห่ผ้าห่มองค์พระสมุทรเจดีย์ตาม ข้อ ๑ เห็นจะเป็นด้วย

๑. การตกแต่งเรือผ้าอุ้งฮาก
๒. หาเรือพายชักลากเรือองค์ผ้าไม่ได้คู่แต่ก่อน

อนึ่งแม้แต่การห่มผ้าห่มพระสมุทรเจดีย์ในบัดนี้ ทราบว่าได้ว่าจ้างเขาห่ม นั่นก็นับว่า

ขาดประเพณีดั้งเดิม ไปอย่างน่าเสียดาย

วัฒนธรรมด้านหัตถกรรม

แฉับปัดขุง*

แฉับปัดขุง หมู่บ้านละแวกพระสมุทรเจดีย์ เป็นบ้านที่ศิคริมทะเล ติดป่าจาก สมัยก่อน พอดก่าจะมีขุงชุกชุมมาก ชนิดที่วันแทบจะออกจากมุงไม้ได้ อุปกรณ์ที่เป็นสิ่งจำเป็นและถือว่าสำคัญมาแทบขาดไม่ได้ทุกครัวเรือน คือ “แฉับปัดขุง” แฉับปัดขุง เป็นอุปกรณ์คู่มือสำหรับใช้ปัดขุงได้เป็นอย่างดี วัสดุที่ใช้ทำก็มีอยู่รอบ ๆ บ้าน คือ ดันจาก นั้นเอง แฉับปัดขุงทำมาจากดันจากซึ่งใช้เฉพาะส่วนที่เป็นก้านของถูกจากก้านก็ต้องใช้ก้านจากคันท่อน ๆ มิฉะนั้นปลายแฉับจะหลุดง่ายไม่คงทน

วิธีทำแฉับปัดขุง*

วัสดุ ๑. ก้านอ่อนๆ จากดันจาก

๒. เหยียงไม้

๓. มีดบังคอก หรือมีดพร้า

๔. กระละมั่งขนาดกลาง - ใหญ่ ใสน้ำ ๑ ใบ

๕. สาก ครก (ไม้)

วิธีทำ ๑. ตัดส่วนที่เป็นถูกออกจากก้าน, ตัดส่วนหัวที่แข็งแรง ออก โดยกระชาระความยาวของ แฉับให้พอดี

๒. กระชาระส่วนที่ใช้ทำค้ำมและส่วนที่ใช้เป็นแฉับ

๓. ใช้มีดผ่าส่วนที่เป็นแฉับเล็กน้อยให้มีลักษณะ ๔ แฉก

๔. นำสาก ไม้มาทุบส่วนปลายแฉับแรงๆ ให้เส้นกระจางออก แฉับฝาดแรงๆ กับเหยียงอีก

๕. ใช้หวีซี่ห่าง ๆ หวีส่วนแฉับ

๖. นำเส้นขนานิ้วหวีในน้ำ จากนั้นบิดให้สะเด็ดน้ำ

๗. ตัดแต่งค้ำมแฉับ

๘. นำแฉับขึ้นตากแดดให้แห้ง เมื่อแห้งก็สามารถนำมาใช้ได้แล้ว

* วรรณคดี อัญชัญภาติ เป็นผู้ทำให้สัมภาษณ์, พรณศิริ จุลกาฬ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านซอยหนึ่งร่วมพัฒนา ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. เมื่อ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๐

* อุไรภาพหมายเลข ๘-๑๐ หน้า ๘๐

วัฒนธรรมด้านอาหาร

ขนมจาก*

ขนมจากเป็นขนมพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงของชาวสมุทรปราการมานานแล้ว ขนมจาก เป็นขนมใช้ส่วนผสมและวัสดุพื้นบ้านมาปรุงแต่ง คือ ใบจากและลูกจาก ซึ่งมีมากในจังหวัดสมุทรปราการ โดยเฉพาะในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ สมัยก่อนขนมจากหาซื้อได้ทั่วไปในหมู่บ้านหรือท้องตลาด ปัจจุบันนี้ มีขนมต่าง ๆ รส แปลก สีสวยเกิดขึ้นมากมาย ทั้งจากที่ไทยเราผลิตเองและขนมฝรั่งที่นำเข้ามาจากต่างประเทศประจวบกับวัฒนธรรมการกินของคนไทยเปลี่ยนไป อีกทั้งกรรมวิธีทำขนมจากต้องใช้ความประณีตและผู้ทำอคทนต่อความร้อนของเขาไฟนาน ๆ ด้วยเหตุนี้ทำให้ความสำคัญของขนมจากจึงค่อย ๆ สูญหาย แทนจะจากเราไปที่เดิร หากจะนึกออกรับประทานกันก็จะเหลือเพียง ๑-๒ เจ้าเท่านั้น ที่ทำขายเป็นประจำบริเวณตลาดปากน้ำสนนราคาขายอันละ ๒-๓ บาท

วิธีทำขนมจาก

ส่วนผสมขนมจาก

๑. มะพร้าว	๔ กิโลกรัม
๒. น้ำตาลทรายขาว	๓ ๑ กิโลกรัม
	๒
๓. ลูกจาก	๓ กิโลกรัม
๔. แป้งข้าวเหนียวดำ	๓ กิโลกรัม
๕. เกลือ	๑ ช้อนโต๊ะ

อุปกรณ์

๑. ใบจากอ่อน ๆ คัดขาวประมาณ ๑๒ นิ้ว
๒. ไม้กัศใบตอง
๓. เตาถ่านรางยาว

* บุญอึ้ง อัญชัญญาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พรรณศิริ จุลกาฬ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านซอยหนึ่งร่วมพัฒนา ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. เมื่อ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๐.

* ดูในภาพหมายเลข ๑๑, ๑๒, ๑๓ หน้า ๘๑-๘๒

วิธีทำ

๑. ผสมเครื่องปรุงทุกอย่างเข้าด้วยกัน กวนให้เข้ากันดี
๒. ทาน้ำมันที่ซดงส่วนกลางของใบจากอ่อนที่เตรียมไว้เล็กน้อย
๓. ตักส่วนผสมที่ปรุงแล้วพอบประมาณลงในส่วนกลางใบจากที่เตรียมไว้
๔. ห่อใบจากให้มีคูนม แล้วนำไปกัลลหัว - ท้าย และตรงกลาง
๕. นำขนมจากอย่างบนเตาถ่านราวขาว ใช้ไฟอ่อน ๆ กลับไปมา
๖. เมื่อขนมสุกใบจากจะเป็นสีน้ำตาลอ่อน ก็จะแกะนำมารับประทานได้ รสชาติหวานมันและมีกลิ่นหอม

หมายเหตุ สูตรทำขนมจากของ คุณเป้าบุญยิ่ง อัญญภาติ ซึ่งได้รับรางวัลที่ ๑ จากการประกวดขนมจาก ในงานนมัสการพระสมุทรเจดีย์ และงานกาชาดประจำปี ๒๕๕๐ ของจังหวัดสมุทรปราการ.

วัฒนธรรมการแต่งกาย

ลักษณะการแต่งกายของชาวเมืองสมุทรปราการนั้น ก็คล้ายคลึงชาวบ้านภาคกลางทั่วไป ก็จะมีผิดแตกต่างจากที่อื่นบ้างเล็กน้อย เพื่อปรับให้เข้ากับสภาพภูมิประเทศและสภาพท้องถิ่นในการทำงานประมง ซึ่งเป็นอาชีพของคนส่วนใหญ่การแต่งกายของชาย-หญิง ชาวเมืองสมุทรปราการ แต่เดิมมีลักษณะ ดังนี้

หญิง ท่อนบนจะห่มผ้าแถบสีคล้ำ เช่นน้ำตาล หรือสีเทา เป็นต้น ผ้าแถบจะมีความกว้างและยาวพอที่จะพันรอบอกหลายๆ รอบได้ ท่อนล่างจะนุ่งโจงกระเบนผ้าลายสีหม่น ขมวดปมที่หน้าท้อง กันเดือนหลุด ส่วนใครจะคาดเข็มขัดทอง เงิน หรือนาค ก็ได้ตามฐานะและกำลังทรัพย์ของผู้ใช้

ชาย ท่อนบนจะสวมเสื้อที่เรียกว่า “เสื้อกฤษเฆง” มีลักษณะเป็นเสื้อแขนสั้นคอกลมผ่าหน้า จะคิดกระดุมเม็ด หวีอใช้วิธีผูกเชือกแทนกระดุมก็ได้ หรือท่อนบนอาจไม่สวมเสื้อ ส่วนท่อนล่างนิยมนุ่งกางเกงแกล ขาสวมส่วน หรือขาขาวสีหม่น ๆ ตรงเอวขมวดเป็นปมแน่นเพื่อมิให้หลุดในระหว่างการทำงาน

* สุชาดา แสงจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พรรณศิริ จุลภาพ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนสมุทรปราการ เมื่อ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐.

ภาพที่ ๑ : ศาลากลางจังหวัดสมุทรปราการ

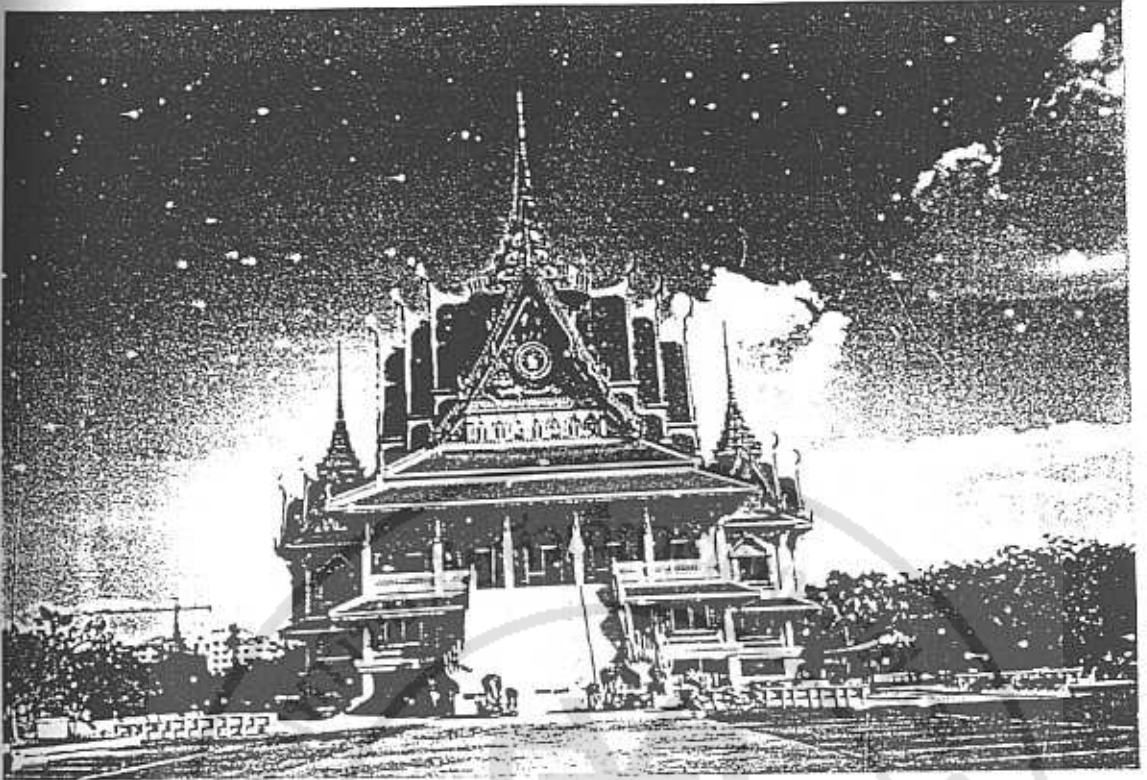

ภาพที่ ๒ : เรือสินค้าที่เข้าออกปากน้ำเจ้าพระยา

ภาพที่ ๓ : อุโบสถเก่าวัดกลางวรวิหาร อำเภอเมืองสมุทรปราการ

CHULALONGKORAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

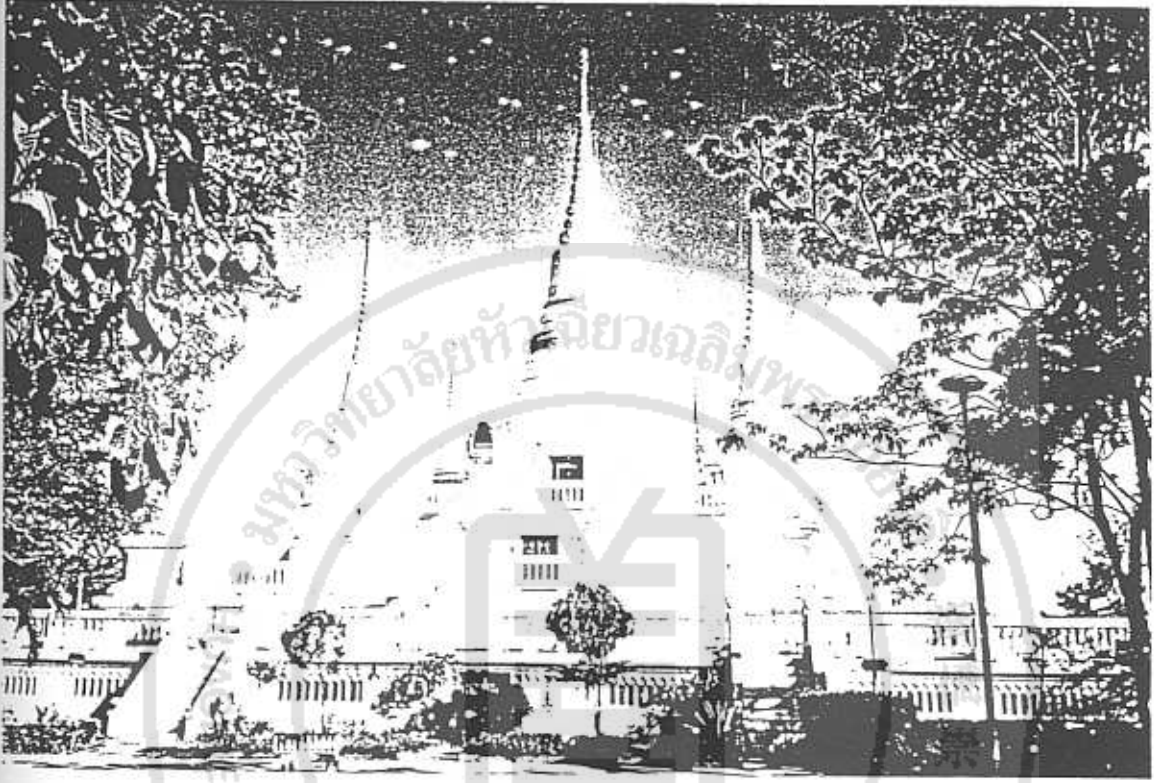
ภาพที่ ๔ : ศาลาพระตุริธรรมรังษี วัดโสภาราม ตำบลเมืองสมุทรปราการ

ภาพที่ ๕ : บริเวณภายในศาลาพระตุริธรรมรังษี

ภาพที่ ๖ : หลวงพ่อเชียร วัดอโศการาม อำเภอเมืองสมุทรปราการ

ภาพที่ ๑ : พระพุทธรูปเจดีย์ วัดอโศการาม อำเภอเมืองสมุทรปราการ

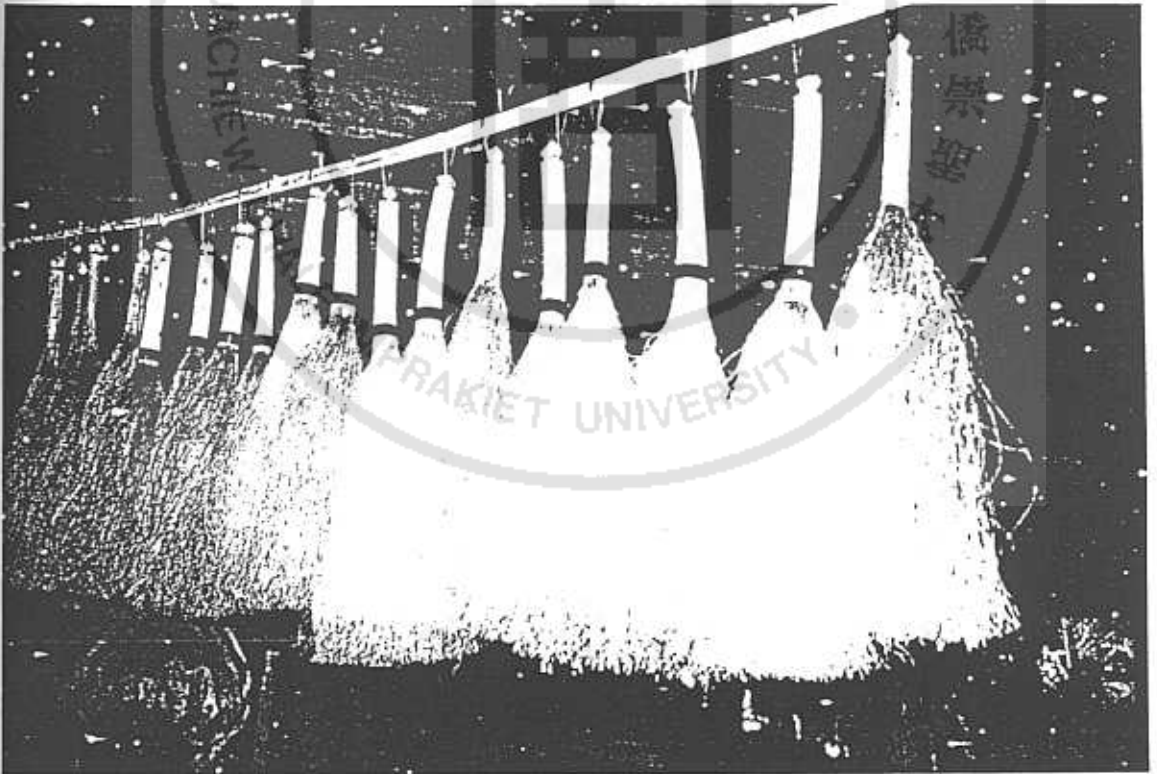
NEW CHALERMPRAKIET UNIVERSITY

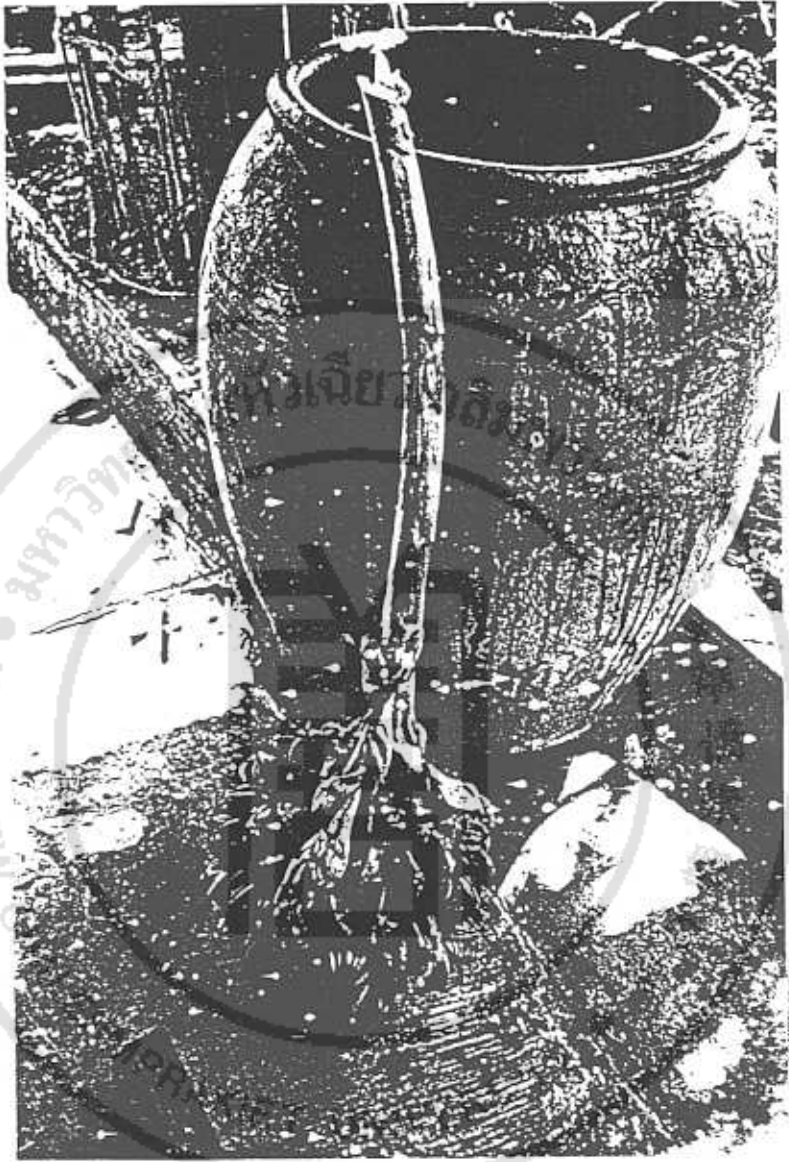
ภาพที่ ๘ : พระสมุทรเจดีย์

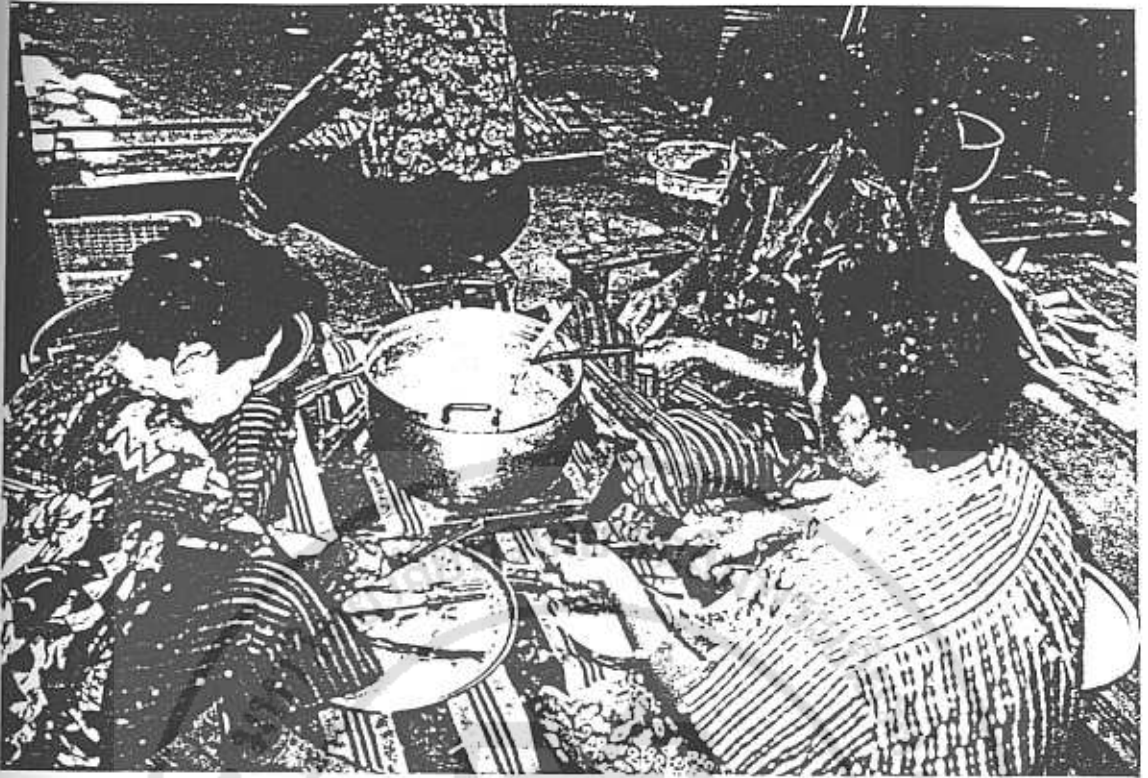
ภาพที่ ๘ : กรรมวิธีทำเส้ปัดขุง

ภาพที่ ๑๐ : เส้ปัดขุงที่ได้จากก้านของลูกจาก

ภาพที่ ๑๑ : ตุ๊กจาก

ภาพที่ ๑๒ : กรรมวิธีขณะห่อขนมจาก

ภาพที่ ๑๓ : ขนมจากอันลือชื่อของจังหวัดสมุทรปราการ